

С. ДОПСАН

Областың колхозтарының мурнакчы саанчыларының инек бүрүзүндөн сүт саалдазының талазы-биле көргүзүглери

(1955 чылдың октябрь 1-ден 1956 чылдың март 1-ге чедир)

Саанчыларның фамилиялары	Районнар, колхозтар	Сагган сүт (килограмм-биле)	Саанчыларның фамилиялары	Районнар, колхозтар	Сагган сүт (килограмм-биле)
М. Шумова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	686,2	Н. Манданова	Каз-Хем, Молотов аттыг	342,6
Н. Шамаева	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	680,0	Т. Савал	Каз-Хем, «Октябрь 14 чылы»	340,5
Д. Зайнова	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	662,5	Милохина	Кызыл, «Х уруг хурал»	339,5
З. Фролова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	647,0	Чинчина	Бий-Хем, «Искра»	339,5
М. Хлбникова	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	645,0	А. Голова	Бий-Хем, «Искра»	334,3
Е. Толмачева	Каз-Хем, «Тиледеге»	640,8	Жаркова	Бий-Хем, «Тиледеге»	334,3
Билчирмаз	Танды, «Революциянын чалбыжы»	623,3	Е. Мамаева	Танды, Жданов аттыг	332,3
М. Перетягина	Танды, «Революциянын чалбыжы»	602,6	А. Стахова	Танды, «Кызыл тараачын»	331,7
П. Формова	Бий-Хем, Кочетов аттыг	578,7	М. Дубровская	Каз-Хем, «Октябрь 14 чылы»	330,2
Х. Тарыймаз	Танды, «Революциянын чалбыжы»	577,9	Б. Лопсан	Каз-Хем, «Сталинск орук»	330,2
А. Дюбина	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	561,4	П. Астафьева	Бий-Хем, «Искра»	329,2
У. Милина	Каз-Хем, «Тиледеге»	558,3	В. Иванова	Танды, Жданов аттыг	326,1
Л. Елисеева	Бий-Хем, Кочетов аттыг	552,1	М. Гупалова	Бий-Хем, Ленин аттыг	317,8
Вьюжанина	Танды, «Революциянын чалбыжы»	543,8	Серенмаа	Кызыл, «Х уруг хурал»	315,8
Ч. Багай-оол	Каз-Хем, «Тиледеге»	541,6	Мек-кыс	Улуг-Хем, Ленин аттыг	315,7
А. Томарина	Каз-Хем, «Тиледеге»	530,4	О. Байкара	Бий-Хем, Кочетов аттыг	313,4
Т. Серенда	Улуг-Хем, Маленков аттыг	513,0	С. Аракчаа	Танды, «Революциянын чалбыжы»	313,4
Ч. Аракча	Каз-Хем, «Тиледеге»	510,8	С. Маады	Танды, Ленин аттыг	311,6
Ниймаз	Танды, «Революциянын чалбыжы»	508,7	М. Хроменико	Танды, Калинин аттыг	309,6
Макпал	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»	505,0	Г. Бычкова	Каз-Хем, «Октябрь 14 чылы»	309,6
Т. Кек-кыс	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»	503,7	Соколова	Танды, Сталин аттыг	306,7
М. Тихонова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	496,3	Д. Гранкина	Каз-Хем, «Октябрь 30 чылы»	306,5
М. Туманай	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	494,3	Чат Санмаа	Каз-Хем, «Октябрь 14 чылы»	302,3
Сат Чеппе	Бий-Хем, «Тиледеге»	472,6	Н. Чинчан	Каз-Хем, «Октябрь 30 чылы»	301,3
Ч. Тюлюш	Улуг-Хем, Маленков аттыг	468,0	Д. Тюлюш	Улуг-Хем, Ленин аттыг	299,2
Е. Долгова	Каз-Хем, Молотов аттыг	465,4	Тронина	Кызыл, «ТАРН XII съездин»	299,2
И. Фелелова	Танды, Жданов аттыг	459,2	Н. Наптин	Кызыл, «Совет тыва»	297,0
В. Тюлюш	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»	457,7	Н. Бомур	Танды, «Кызыл партизан»	295,0
А. Шарыпова	Танды, Жданов аттыг	451,8	А. Яковлева	Каз-Хем, Молотов аттыг	293,0
А. Спиридонова	Танды, «Кызыл партизан»	451,1	Е. Черных	Каз-Хем, Ворошилов аттыг	289,9
Солдатова	Бий-Хем, «Искра»	450,9	П. Сундуй	Улуг-Хем, «СЭБП XIX съездин»	288,0
А. Александрова	Бий-Хем, «Искра»	450,9	А. Ирисанова	Каз-Хем, Ворошилов аттыг	286,8
С. Байгара	Бий-Хем, Кочетов аттыг	446,6	Д. Сувак	Улуг-Хем, «СЭБП XIX съездин»	285,0
В. Тюлюш	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»	444,0	И. Лопсан	Каз-Хем, «Октябрь 30 чылы»	284,8
В. Хлбникова	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	441,6	Рогожникова	Кызыл, «ТАРН XII съездин»	284,8
Е. Клини	Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу»	436,0	Норжунмаа	Кызыл, «Х уруг хурал»	280,7
П. Клепинова	Танды, Жданов аттыг	434,5	М. Гоголева	Танды, Калинин аттыг	278,9
А. Макурова	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	428,2	Чинжия	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»	278,8
В. Евсикан	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	422,0	Я. Тюлюш	Улуг-Хем, Ленин аттыг	273,4
Суванчип	Тес-Хем, Калинин аттыг	419,0	С. Ондар	Улуг-Хем, Ленин аттыг	271,4
Т. Быстрова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	418,9	Кувиская	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»	271,0
О. Чимбиян	Каз-Хем, Молотов аттыг	402,4	Серей	Улуг-Хем, Ленин аттыг	270,3
И. Попова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	401,4	М. Елисеева	Каз-Хем, «Октябрь 14 чылы»	262,1
П. Сундуй	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	398,3	Танды, Калинин аттыг	Бий-Хем, «Кызыл сылдыс»	260,0
Н. Стародумова	Каз-Хем, «Кызыл сылдыс»	392,1	Бий-Хем, Ленин аттыг	Бий-Хем, Ленин аттыг	259,0
Батынмаа	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	389,0	Танды, «Кызыл партизан»	Бий-Хем, «Кызыл сылдыс»	257,0
Нондрасова	Танды, «Кызыл партизан»	378,5	Бий-Хем, «Кызыл сылдыс»	Улуг-Хем, Ленин аттыг	256,9
З. Рыженкова	Танды, «Кызыл партизан»	378,3	Б. Ховалыг	Улуг-Хем, Ленин аттыг	253,8
Г. Татарникова	Танды, «Кызыл партизан»	378,0	Савильба	Кызыл, «Совет тыва»	252,5
Эриндуу	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	373,5	Долзат	Кызыл, «Совет тыва»	251,8
Н. Сагачи	Эрзин, «Кызыл сылдыс»	365,0	А. Тумат	Танды, Буденный аттыг	245,3
Сугаранова	Бий-Хем, «Тиледеге»	362,2	Х. Чылбай	Танды, Буденный аттыг	244,0
Майкы Сат	Улуг-Хем, Маленков аттыг	360,8	Ш. Хомушук	Барынг-Хемчик, «ВЛКСМ 30 чылы»	231,0
И. Шумова	Танды, Жданов аттыг	360,4	Н. Содан	Улуг-Хем, «СЭБП XIX съездин»	225,0
Лемисева	Кызыл, «ТАРН XII съездин»	356,0	М. Ныртыс	Улуг-Хем, «СЭБП XIX съездин»	222,0
М. Лузина	Танды, «Кызыл партизан»	345,7	С. Нуулар	Чөөн-Хемчик, «Коммунизмче орук»	213,3
Хаванпан	Тес-Хем, Калинин аттыг	345,0	Т. Серей	Танды, Калинин аттыг	212,5
Теплых	Бий-Хем, «Тиледеге»	344,6	Янгат-оол	Кызыл, «ТАРН XII съездин»	208,4
Н. Кудашева	Бий-Хем, Кочетов аттыг	343,3	Д. Хомушук	Барынг-Хемчик, «ВЛКСМ 30 чылы»	204,0

Совхозтарның мурнакчы саанчыларының инек бүрүзүндөн сүт саалдазының талазы-биле көргүзүү

(1955 чылдың октябрь 1-ден 1956 чылдың март 1-ге чедир)

Саанчыларның фамилиялары	Совхозтар аттары	Сагган сүт (килограмм-биле)	Саанчыларның фамилиялары	Совхозтар аттары	Сагган сүт (килограмм-биле)
А. Гречев	«Элегес»	839	Михайлова	«Өк»	561
Илара Оюн	«	766	Монгуш	«УТКА-нын 25 чылы»	557
Нефедова	«	742	Домбанын	«	534
Янова	«	717	Адома Сат	«	505
Сувак	«	664	Шадрина	«Өк»	467
Белова	«	633	А. Мандан	«УТКА-нын 25 чылы»	444
			А. Сарыглар	«Барлык»	354

Улус шиштекчизиниң соңгукчулар мурнунга өтпөдү

Чөөн-Хемчик районунуң улус шиштекчи эш Б. Бюрбү бодунуң өткөдүн соңгукчуларына кылып берип турар. Чокта чаа ол районун «Кызыл тараачын» болгаш «Искра» колхозтарыга барып, сүдтүн чөрдүп келген ажылынын дугайын, хамаатыларынын эрге, хүдөөлгөлеринин дугайын база күрүнениң болгаш хей-ниитинин өңүтүн оорлап-самчы-дааннарга көзөмө харыскалгын хүдөөдү дугайында ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң 1947 чылдың июль 4-ге үндүргөн Чалбыжың ужу-дузанын колхозчуларга тайылдырлап берген. Ол ыш-кыш хей-ниитинин чүрүмүн чөртүп үр-ээн ийи-чагыс кижилеринин хулган херектерин оларның болган черлеринге үнүшкүнүң сүд-биле көрүп турар практиканын чурттагыч чонга кижизилде-диң ужу-дузанын дугайын илеткелчи чугаалаан.

1955 чылдың сөөлүг кезинин дүрү-зүндө элээн хей херектерин районунуң колхозтарынын төнтеринге көргүзүлгөн. Ол чорук сүд чөрдүлгөсүнүн хамаатыларын кижизилгезин калбарып база кемип херектерин үлгөтөткөн чыдаганын ха-ным-биле илередип арганы сүд составы-га хандырып турарын илеткелчи демде-ляан.

Чижээ, Хорум-Даг көдө Советтин деви-скааринде Жданов аттыг колхозда А. С. Беновтуң хөрөөн үнүшкүнүң сүд көр-гөн. Ол кизи адаа кино механигинге ажылдап тургаш, көрүкчүлерден кирген акшанын шигидеип, оон-биле арга салып ижиң, көрүкчү чонун сымырлап база бо-дунуң кады ажылдап турган эки-биле соң-содда кылып турган чорук долу-биле илеретинген. Бенов 5 чылда эдиң-ча-заар күш-ажыл лагеринге хорутаткырып шигитирген.

Ийи черге болган хуралларга каттыш-кыш 80 ажыг соңгукчулар олурушкан. Олар шиштекчинин илеткелчи кичөөн-дигиң, дыкха хей айтырларын сал-ган болгаш улус судунун ажылында чам-дык четпестерин илередип база оларын чайладырынын чугулазын айтып турган-нар.

Кызыл районунуң „Совет Тыва“ колхозта

КЛУБУН АЖЫЛЫН СЕГИДЕР
Колхозтун көдө клубу зыяктырын болгаш колхозчуларын културтуг төп одаа болбайн турар. Чүд дээр, концерт болгаш лекция, илеткел адаа чорутунай турар. Ол ышкыш бот-тыяныгы уран-чуулдуң бөлүктөрү ажылдап турар.
Клубту оттурлар ыш-биле хандыраа-нында соок болуп турар. Оон соңгылары чыгыс кыт, шилери бузук. Ында көрүкчүлөр олуруштар сандайлар чок, клуб-тун ишти чуруктар болгаш плакат, ло-зунгдар-биле шигитилген.

Көдө клубтун ажылында ол четпестер болза, көдө Советтин болгаш колхоз баш-таар черинин оон ажылынга боттук дуу-залачыны көргүзүлгөн турары-биле тайыл-дырлап турар. Клуб эргелекчи эш Доржу колхоз баштаар черинге айтырып тургу-зарга «ол болза көдө Советтин хөрө-дү» деп харыскалар. Клубтун ажылы экижидеринге районунуң култура килди-зи дузалабайн турар болгаш оон ажылы соңуугавайн турар.

ШООЧА ЫРАВАСТААН
Колхозтун номчулга бажыңы сөөлүг үдө үргүлчү шоочалыг турар алпарган. Номчулга бажыңында 20—30 хире эрги сандар номнар бар боордан аңгыда, чаа номнар-биле хандырылмайн турар. Оон ужурундан номчулчуларын саны өсөйиң турар. Номчулчуларын ортузунда ор-ганизастыг кемчегер — конференциялар, мыткыр номчулгалар чорутувайн турар.

Номчулга бажыңынын аргелекчи чок, ол хүдөөдө тур ажылдап турар кизи бар-даа болза, ол чүгө шалын алыры-биле өлөйиң турар. Номчулга бажыңы-нын ажылы экижидеринге колхозта пар-тия эге организациялар (секретары эш Кап-оол) практиктиг дузаламчыны көргү-сөзөн.

Тудугнун темпизин дүргөдөдир

Өвүр районунуң «Торгалыг» колхозунуң 138 колхозчу өргөлдөргү өрткөн үш чыл-дың дүргүзүндө чуртталга бажыңынарга чедирген. Ол-ла үдө култура-амыдырал-дың, бүүдүргөниң, мал кажааларынын хей тудуглары кылдынтан. Оон-биле че-регелештир колхоз тудуун улам ыңай кал-бартырынын улуг сорулгазы салдынтан.

Артель бо чылын 25 чуртталга бажың-ын, малдың 10 кажаалын, оон иштинде ха-ван болгаш күш кажааларын база клуб-ту, тунар бажыңын, электростанциянын, дөрбөниң, уруглар асханасын, култура бажыңынын тудугларын кылып планын-г.

Тудуг бригаданың ажылың айы-биле үш бөлүккө үстүнгөн, 2335 кубометр ыш-ты кескеш, оон иштинден 1902 кубо-метрия тудуг участкасында сөөртүп чедир-ген. Тудуг ыкжи бөлөктөрүнүн планы күүсетинген. Тудугчулар малчынар чурттар бажыңынары болгаш мал кажаа-ларын тудурынга херегээр 2051 кубометр чүдүктү бөлөктөш, кыштааларга дажыл-дап алган. Эш Ногай-оолдун уурткан бо-дү 2080 кубометр ышты кескеш, оон иштинден 1280 кубометрия тудуг шөлүдө дүргүткен. Тудугчулар Шейбуз, Намчы-Хуулар, Байдакы болгаш оон-даа өскөлөр тус-тус онаашкан ажылыларын норма-зын хүн-бүрүдө 150—200 хуу күжүсөйп турар.

Ындыг-даа болза, колхоз тудуунун ажи-лында бар чамдык четпестерин чайла-дыр чугула. Нилорам өрткөн чылдың но-ябрында бо чылдың февралдың сөөлүг чартыгына чедир ажылдаан. Ыш сөөртүлгөсүнн темпизин оозум. Колхозта доктаамал чазанылга чери чок. Колхоз баштаар чери тудуг бригаданын ажи-лын боттук башкарып тургаш, тудугнун темпизин дүргөдөдир ужуруг. Ам-даа 62 өргөлдөргүн чуртталга бажыңынары чок болуп турар. Көдө ажил-агый артели ийи чыл дүргүзүндө чуртталга тудуун кал-барттып тургаш, бүгү колхозчуларын чуртталга бажыңынары чедидиреринин сорулгазын салыр керек.

Парлатынмаан материлдарның изи-биле

Өвүр районунуң «Совет Тываның 5 чылы» колхозтун даргазы эш Конгарын артелиң ажил-агыйн багай ууртуп турарын көдө бижичи редакцияга бж-жөө. Ол дугайын редакция СЭКП Өвүр райкомунга меделгезен.

Колхозтун ажил-агыйн багай ууртуп турган эш Конгарын колхоз даргазындан дүргүткен болгаш артелиң өчтү-үчүдүн багай кылып турган эш Шимит-Доржуну бухгалтерия ажылындан үндүргөн деп, СЭКП Өвүр райкому редакцияга дынгат-кан.

БОЛЕСЛАВ БЕРУТ

Эш Болеслав Берутту орнукшутканы

ВАРШАВА, март 16. (СЭТА). Бөгүн польша улус бодунуң улуг өлү, социалист-тик Польшанын тургузарынын талант-лыг организастыгы, Польшанын Каттиш-кан ажилын партизанынын Топ Комитети-нин Бирги Секретары эш Болеслав Берут-ту сөөлүг орукке үдөөн.

Варшава — ханы кажымдала. Чурт-талга бажыңынарында, чазактын адбан черлеринде болгаш хей-ниити организасты-гында аскалдан күрүнениң ак-кызыл туктары кара кажаа-биле хаажылдынтан. Шөлдерде болгаш бажыңынарынын мурнуу та-лазында эш Болеслав Беруттун кажым-далыг хооларыг портреттери. Болеслав Беруттун мага бодун салган хаажакты тургускан ПКАП Топ Комитетинин бажы-нынын мурнуу талазында польша байыс-лаалың муң-муң ажылчы чоннары. Бүгү чурттан келген чүс-чүс муң кижилер ме-чөөн кижинин хаажакынын баары-биле эрткенер. Ажылчы чоннарың кириш-кенин эртен эрте соксаң.

9 шак 35 минутта залче Н. С. Хрущев, М. А. Яснов, Н. Т. Кальченко, В. И. Козлов, Ю. И. Палацкий, Н. С. Конев, Н. И. Бобровников, В. Я. Васильевская, П. К. Попомаренко, маршал Чжу Дэге баштаган кыдат чазактын төлөөлери, А. Новотный, Жак Дюкло, Гарри Поллит, Андраш Хегедюш, Киву Стойко, Энвер Ходжа, Г. Матери, И. Михайлов, С. Вукма-нович-Темпо, бүгү делегейин коммунист-болгаш ажылчы шимчөөкчининин шыла-рангай ажылдакчыны эш Берутка сөөлүг бөдүлгөн бөөри-биле келген хей-хей чурт-тарынын акы-дуума коммунист болгаш ажылчы партизанынын ууртукчулары болгаш кижигүнөри кирип келгенер.

Мечөөн кижинин хаажакынын чанында хүндүлүг танымыг беш минут болгаш-ла хаажакып турган. 9 шак 50 минутта хүндүлүг танымыга Болеслав Беруттун соратниктери: ПКАП ТК-нын Политбюро кижигүнөри А. Завадский, Ю. Циранке-вич, К. Рокоссовский, Э. Охля, З. Новак, Х. Минц, Я. Берман, Ф. Южак, Ф. Мауэр, В. Дворковский, Р. Забровский, ПКАП ТК-нын секретарылары В. Матвеев, Е. Мо-равский турулганаар. Хаажак чанында мечөөн кижинин төрөлдери болгаш чок кижилери. Залга кажымдалыг музыка-нын аялгалары куттулуп турган.

Мечөөн кижинин мага-бодун салган хаажакты камчыны-биле көдүргөш, күдүм-чүжө үндүрүп келген. Шериг эскөртү деп чыккал-биле шыпшып барган. Хаажак-ты артиллерия тергезинин кырынга салган. Кажымдалың шуужушкуну шериг хөрүңгө чед берген. Польшаның Каттишкан ажилын партизанынын болгаш Польша Улус Республиканын чазанын ууртукчулары мечөөн кижинин мага-бо-дун салган хаажакты хөргө хаажак салыр түр черге камчыны-биле көдүрүп апарганаар. Хаажакты бедик черге сал-ган. Хаажак чанында акы-дуума комму-нист ажылчы партизанынын төлөөлери-нин ууртукчулары болгаш кижигүнөри. Болеслав Беруттун хаажакынын ча-нынга ПКАП Топ Комитетинин Политбю-ро кижигүнө, ПКАП ТК-нын Секретары Эвард Охля чүжө чугаалаан. Артиллерия салдуунуң даашташкыны диниреп үнгөн. Мечөөн кижинин мага-бодун сал-ган хаажакты хаажак салыр черге кирип, партиягын «Интернацио-нал» чаңгылап турган.

База катал кажымдалың аялгалары. Болеслав Беруттун хаажакан салган че-рге чечетер салышкыны эгелзөөн.

Эш Болеслав Беруттун мага-бодун сал-ган хаажак хөргө ол черге түр кыда чылдар. Моон сонгаар ол хаажакты Польша ажилын ангызынын болгаш поль-ша улустун шыгарангай оолдарын ор-нукшутар Варшава шивөөнүн тускай тудуунче алпар.

ПКАП ТК-нын, Польшанын Күрүнө Чөвүлелинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин доктаалы

ВАРШАВА. Парламенттин польша агент-линин диндынын бугаар алырга, Польшанын Каттишкан ажилын партизанынын Топ Комитетинин, Польша Улус Республи-канын Күрүнө Чөвүлелинин болгаш Ми-нистрлер Чөвүлелинин доктаалыны болза: Хаажактың чорук болгаш социализм дөш демиселдеринин дугайында польша улустун тураккалынын демдө — Варша-ванын шивөөн — Польшанын ажылчы ангызынын болгаш польша улустун эң-не адалыг оолдарынын хөргү кылар. Олче Болеслав Беруттун, Юлиан Маршлевский-нин, Марцели Новотного, Кароль Свер-жескийнин болгаш өскө-дө шыгарангай ажылдакчыларын мага-боттары ап-парып салыр.

(СЭТА).

Күш-хүннеринин демдегелин шын кылыр
Бай-Тайга районунуң «Мурнакчы» кол-хозунуң бухгалтерия аппараты чамдык колхозчуларын херек кырында ажалдап алган күш-хүннеринин демдегелин чогу-руг үезинде түнөөйиң, сандаргай бай-далга тургузуп турган.

Бухгалтерия чери Монгуш-Тайгада хой-жулар Х. Ч. Сержин, Х. Д. Седикек олар-нын 1954 чылдың дүргүзүндө ажалдап алган күш-хүннеринин түнөөйиң үндүр-бөөн болгаш өрткөн чылдың сентябрыда хой фермазын киригени хойжуларын күш-хүннеринин даңзынын база үшкү хой фермазында 28 колхозчуларын 1955 чылдың июль, август айларда кирип-кен күш-хүннеринин демдегелин чилдирген. Ферма эргелекчи эш Олак-кара күш-хү-нүгө 1700 килограмм тарааны алыр тур-ган.

Х. СЕРЖИ.

ДОСААФ организацияларынын маргылаазы
Кызыл районда ДОСААФ-тын эге ор-ганизацияларынын бодолга талазы-биле маргылаазы болуп эрткен. Адаа 20 ко-манда киришкен.

Оон түнөөйиңде Сталин аттыг колхозтун команданы бирги чери, ийги черин «Баян-Хем», үшкү чери «Бай-Булуң» колхозтарынын командалары алган.

Н. МАЛОФЕЕВ.



Болгарияның Улус Республикасы. Болгар улустун номчулга бажынарынын 100 чыл болганын чоокта чаа чурттуу шитинге калбаа-биле демдегеп эрттирген. Болгариянын национал культуразын хөгжүдериште болгаш депшигелгидеги идеяларын калбартырынга оларнын төөгүлүгү ужу-дузазын көчүгүзүлүгү. Амгы үеде номчулга бажынары болза, болгар улустун чырымышкынын херээнге чугула ужу-дузалыг организациялар кылдыр бажыттынган. Улустун номчулга бажынары 1944 чылда 2918 турганындан амгы үеде 4474 чедир өскөн, оларнын ном фондусу 2.078 муң томнар турганындан 5 миллион чедир өсүдүз. Номчулгаларынын саны 650.000 ажыг кизи болуп турар, оларнын иштинде — 400.000 тарачынар.

Номчулга бажынарынын чамында бот-тывынтыр уран-чуула организастынган, бичип уругларнын музыка школалары, литература бөлүмнери, даштык ылдары болгаш өскө-даа чүдүлери өөрениринин курстары тургусту-гулаан.

Чурукта: Тетевен окуясынын Ябланиц суурунда Выхо Червенков аттыг улустун чаа номчулга бажынарынын залдарынын бирээнде.

Фото Стойко Кожухаровуу. («Болгар фотография»).

Совет энергетиктер бөлүү-биле Г. М. Маленковтун Лондонда чедер бергени

ЛОНДОН. СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын ораакчызы, Электро-станциялар министри Г. М. Маленков баштаан совет энергетиктер бөлүү март 15-те Лондонда чедер берген.

Лондон аэродромунга бөлүүгү утуш алганнар болза, олар чуула болгаш энергетика министри Обри Джонс, Энергетика төп эргелелинин баштаар черинин даргазы лорд Ситрин, Англиянын даштыкы херектер министрствозунун төлөөкчилери, база ол ышкаш СССР-ниң Англияда элчинин Я. А. Малин, СССР-ниң Англияда салгы элчинин В. А. Каменский, элчин черинин болгаш салгы элчининин харыскалгыг ажылдакчылары, парламенттин болгаш радионун хей саныг төлөөкчилери.

Олар чуула болгаш энергетика министри О. Джонс англи чазактын өмүсүнүн Г. М. Маленковка болгаш оң баштап чорутуу совет энергетиктер бөлүүгө байыр чедирген. Совет аалчылар боттарынын чуртка келген үезинде техника таламы-биле хей солун чүдүлери көөрлөр деп идегелди ол илереткен. «Силерин чедип келгенин болгаш англи энергетиктерин Совет Эвилелинге ам чорутуп деп турары бистин чурттарымыстың аразында харылааларын экижидеринге илг бээр апар дээр чүвени моң-биле демдегеп каар деп болап тур мен» деп О. Джонс медеглээн.

Харыс сөзүгү Г. М. Маленковтун медеглээн:

«Дээрги Министр, дээрги Дарга, дээрлер! Бистерге, совет кижилерге, силерини кайгамчыктыг найзалындар Лондонга көртүскөн чымыг хүдүп алышкын дугайында чүрөктүн ханымындан өөрүп четир-

генкини илередирин менээ чөпшээрер көр-дөр.

Великобританиянын Энергетика төп эргелелинин болгаш оң хүдүлүгү ууртукчу-лорд Ситринин өилең чалаалыг боугаар нийтинин энергия хандырылгызынын системазы-биле, электростанцияларын болгаш энергетиктик машина туудушкуну-нун заводтарынын ажылы-биле танымал азыр дөш маңаа чедип келген бис.

Бистериниң хейүвүс Великобританияга бир дугаар көзүп турар. Ынчангаш англи улустун үлөтүрү база культура таламы-биле чедипшилер-биле танымалга өөрүп турар бис.

Бүгү чурттар-биле ажыл-ишти болгаш культурун харылааларын калбартыры Совет Эвилелинде уаг ужу-дузалыг деп санап турар. Удур-дедир төлөөлөр солжу-ары, Совет Эвилелинин болгаш Великобританиянын төлөөкчилеринин аразында сөөлүгү үеде хуула харылааларын тургус-каны бистин чурттарымыстың аразында уур-дедир харылааларын моон сонгаар экижидеринге дуулаан.

Бистин төлөөкчилеринин Англияда келгени, база ол ышкаш англи энергетиктер-ниң Совет Эвилелинге ам баар деп турар харыс чорутушкуну ажыл-ишти харылааларын калбартырынга дуулаалары чугаа-болгаш англи болгаш совет улустарын пайыралы бажынарынын херээнге немесе салымшыкы болур дээр идегелди иле-редирин чөпшээрер көртүр.

Великобританиянын экономиказынын болгаш культуразынын хөгжүдериште чедипшилериниң болур эң эки күтүскенин англи улуска даштык таарымчалыг бай-далды ажылап тур мен».

(СЭТА).

Тайбынның болгаш социализмниң херээнге эң улуг салышкын

ЛОНДОН. «Дейли уоркер» солунун дыйнадым боугаар алырга, Великобританиянын Коммунисттик партиязынын күтүскени комитетинин март 10 болгаш 11 хүнеринде болган хуралында партиянын чингине секретарынын дуулаакчысы Джордж Мэтью Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын XX съездинин дугайында илгелек кылган.

Съездинин материалдары марксенин-ленинниң теорияда чугула салымшыкы болуп турарын Мэтью медеглээн. Илгелелинин чугаалаанын боугаар алырга, алыс-бүрү чурттарынын социализмге шил-чипринин хевирлеринин дугайында ук материалдарда кирген теоретиктик өөредигер Великобританиянын ажыктын шимчээшкенинге оңа чугула ужу-дузалыг болуп турар.

Партиянын чингине секретары Гарри Поллт хуралга чүве чугаалааш Совет Эвилелинин политиктиг болгаш экономикалык чедипшилеринин бодуңу чугааламга характерлер көртүскөн.

СЭБП-ниң XX съездинин шитипирле-рин «тайбынның болгаш социализмниң херээнге эң-не улуг салымшыкы» деп

байырлап демдеглээн резолюцияны күт-сөкчү комитет хүдүп алган.

«Бо шитипирлер болза, тайбынны күз-лөп турар бүгү англичаннарга болгаш Англиянын ажалтын шимчээшкенинге оңа ужу-дузалыг.

СЭБП-ниң XX съездининге Н. С. Хру-щевтун илгелели Совет Эвилелинин со-скал чок тайбын политиказын бажыткан. Совет политика болза, кожа-хөлбө тайбын догунаашкынын принциптеринде үндө-лөтүнгенин база совет улус болгаш оң удурутукчулар бүгү улустар-биле, олар-нын иштинде Великобританиянын улустар-былде тайбын болгаш найыраалыг харылааларын тударын күзөп турар дээр-ин ук илгелек база катан көртүскөн.

Делегейиниң үшкү дайынын болдурба-зынга улустарын база тайбын дөш шимчээшкенин күштери четчир-биле уаг болуп турарын көртүскүшкан, съезд болза, тайбынның бүгү талаалыкчылары-га улуг бугурадыг чорукту синийктирген болгаш тайбын дөш улустарын шим-чээшкенин быгыткан» деп резолюция-да чугаалап турар.

(СЭТА).

Ажылчы чоннарнын венгр партиязынын ТК-зынын пленуму

БУДАПЕШТ. Ажылчы чоннарнын венгр партиязынын Төп Комитетинин пленуму март 12-13-те Будапештинге болган. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязы-нын XX съездинин дугайында АЧВН ТК-нын Бирги Секретары Матнас Ракоши-ниң илгелелин пленум дыйнаан.

Санап беришкениннин соонда Төп Комитет Матнас Ракошиниң илгелелин болгаш илгелек талазы-биле резолюцияны бир эп-сетил-биле бажылаан.

(СЭТА).

В. И. Ленинниң чогаалдарынын 26-гы тому польша дылда

ВАРШАВА. «Ном болгаш билиг» деп пар-лаалга чери В. И. Ленинниң Чогаалдары-

нын 26-гы тому польша дылда паразп үндүргөн.

(СЭТА).

Күрүне департаментизи „кандыг бергелерни“ көрүп турарыл СССР-ниң болгаш АКШ-тын аразында техниктиг кады ажылдажылга дугайында айттырыгга хамаарыштыр

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк геральд три-бюн» солунун корреспондентизи Хитгин-стиң дыйнадым турары болза, совет тур-бина өрүмнери бүдүрүп үндүрер чөп-шээрелди чоокта чаа чедип алган «Дрессер индустрия» деп америк компаниянын тө-лөөкчилери чаа деринишкенин ажылаа-рынын аргалары-биле американын та-ныштырар соруга-биле совет инженерлер-ниң АКШ-ка келирин чөпшээрер дугайы-нда күрүне департаментизинге дилет-клиргенер. Илгит дилегин ук компания-нын төлөөкчилери күрүне департамент-изинге киирде америк үлөтүрүнү эрге-ажыктарын барымдалаан деп Хитгине бижээн. «Орустун өрүмнери АКШ-та бү-дүрүп турар ындыг хевириниң бүгү де-ринишкенин амык шынарлыг, ына-чаарга америк экономиказын чугула алыр-даа ажыктыг болуп булуз техниктиг сайырагайжыдышкынарын ажылаар арганы америк үлөтүргө хоругдаары ме-деглээн.

Даниянын компартиязынын партия активиниң хуралы

КОПЕНГАГЕН. Даниянын Коммунист-тик партиязынын партия активиниң хура-лы Копенгагенга болуп эртен. СЭБП-ниң XX съездининге аалчылар болуп чор-чаан Даниянын компартиязынын даргазы Ак-сель Ларсен, партиянын төп комитетинин секретары Иб Нерланд олар партия ак-тивиниң ол хуралында чүве чугаалааннар. СЭБП-ниң XX съездинин ажылы-н дугайында Аксель Ларсенин болгаш Иб Нерландунун илгелелин хуралга дый-наан.

Партия активиниң хуралынын дугайы-нда отчетту болгаш Иб Нерландунун

илгелелин допчуламы «Ланд ог фольк» солунда парлаан, СЭБП-ниң XX съезди-нин ажылынын чоруп турганын ук илгел-екте айтты бижээн. СЭБП-ниң XX съез-дин болза, чоңуң күжүнүн, бугурадыг чорунун болгаш Коммунисттик партия-зынга илгелелин тодаргай илгээшкени болган деп илгелелинде Иб Нерланд ме-деглээн. Социализм амгыш ышкаш ка-жан-даа ындыг күчүлүг турбаанын, уаг-тарын туружу амгыш ышкаш кажан-даа ындыг күшүлүг турбаанын съезд көр-түскөн деп Иб Нерланд медеглээн.

(СЭТА).

Япониянын Компартиязынын Төп Комитетинин пленуму

ПЕКИН. Япон радиоуунун дыйнадым турары болза, март 15-те Япониянын Коммунисттик партиязынын ууртукчу-ларга парлагга конференцияны чымыдыргаш, март 6-дан 8-не чедир Япониянын Ко-ммунисттик партиязынын Төп Комитетинин бешки пленуму болуп эртен деп дыйна-кан.

Бирманын премьер-министри У Нунун медеглели

ПЕКИН. Синхуа агентствелинин кор-респондентизи Рунгундан дамчыдып ту-рарын боугаар алырга, Бирманын премь-ер-министри У Ну парлагга конференция-га чүве чугаалаан, оң медеглээн болза, дөш эргелег дугурулгаларга үндө-лөш Совет Эвилелинин болгаш өскө-даа чурт-тарынын Бирмага берип турар техниктиг дуулаакчыны Бирманын херек кырында хергелдеринге дугуш турар. Илгит дуулаакчыны Бирмага бээринге Совет Эвилелинин белегин совет-бирма кады кылган медеглеле тодаргай айткан деп У Ну чугаалаан.

АКШ-тың талазындан бээр техниктиг дуулаакчыга орнаштыр 10 муң тонна ристи Бирмадан салып алырынга АКШ-тын чоокта чаа чөпшээрелдеринге хамаарыш-тыр У Нунун айтканы болза, эртен чылын Вашингтонга чоруп турган үеин-де ындыг дугурулгалары кылдыр деп АКШ-тын чазакта ол санал киирген. Ынча-лажок, ук саналды Каттышкан Штаттар чүгө чоокта чаа хүдөп алган.

(СЭТА).

Грек-англи харылзааларнын чидиг лөнгени

Грециянын чааа бодунун элчинин Лондондан дедир кыйгырткан болгаш удурланышкынын бижикти Айыыл чок чоруктун Чөвүлелинче чоруткан

АФИНЫ. Кипрнин айтыры-биле хол-башты грек-англи харылзаалар эң-не чидигленген. Киприн Греция-биле катан каттыштырарын дөш шимчээшкенин удурутукчуларын бирээс болур архие-пископ Макариос-биле Англиянын ко-лониялар министри Леннокс Бойдуни Бипрге кылган чугаалажыкчынарын чоокта чаа чедипшик чок дооулганы билдирген.

Чугаалажыкчынаар дооулган сөөлү-де архиепископ Макариос Грецияге бар ужурулуп турган. Ынча-лажок, ол кижини база үш кипр жажынчыларын аэро-дромга англи шериг төлөөкчилери тууду саадаткан болгаш оларын англи шериг самолетка оутурткан шеригтерге кадар-тышкан, уг-шн билдинмес черге чору-каннар. Архиепископтун Никозия хоорай-да резиденциязын англи шеригтер бугу-лашкан.

Кипрге онзагай чурумнарын тургускан, ол чурумнарын боугаар телефон дамчы-тыр Греция-биле чугаалажыкчылар хоруг-даан, а ол ышкаш Грециядан алднган база Грецияге чорутар бүгү телеграм-маларын хынал турар.

Архиепископ Макариосту тууду хоруг-дан болгаш шөлүп чоруткан чорук Гре-цияда күшүлүг килеңээшкенин болдур-ган. Грециянын чазактын тускай хурамы март 9-та келжэ орай болган. Бодунун элчинин Лондондан дедир кыйгыртп болгаш удуруланышкынын бижикти КНО-

нун Айыыл чок чорунун Чөвүлелинче чорутар шитипирин грек чазактын хүдөп алганын ол хурал дооулган сөөлүнде Гре-циянын даштыкы херектер министри Си-роос Теотекис чарлаан. Чазактын хуралы дооулган сөөлүнде чарлаан дыйнадыгга чугаалап турары болза, архиепископ Ма-кариосту тууду хоругдан болгаш шөлүп чоруткан чорукту грек чазак «болдурар арга чок күтүскенин амык, бистин үе-штин цивилизация-биле кан-чан-даа дүшпөс акт кылдыр санап, бу-руу шаап тур. Ол акт болза, демократтыг хоосталгаларын болгаш национал хама-арышпас чорукту дедир өткүл бээрин не-пег турар улустун үнү дуй шавар дөш орадажыкшыкы болуп турар».

Англи эрге-чагыргаларын Кипрге үлгелелеринге килеңээшкени бүгү Грециянын шыа алган. Франс-Пресс аген-тисинин корреспондентизинин Салони-клерден дыйнаканын боугаар алырга, архиепископ Макариосту хостаарын не-гезин Салониктерге болган англичаннар-га уур массалыг чыккалдарын үезинде 50 хире кизи, оларнын иштинде беш по-лицейжилер балыгытырган. Хоорайнын курутукчуларын танкылар болгаш пози-цейж отрядтар тандымаалан турар.

Студенттерин чыккалдары Афины хоорайга база болуп өрткүлөз. Англия-нын элчин черин Грециянын полицейж отрядтары камгалап турар.

(СЭТА).

Капиталисттик чурттарда бүгү-ниити ажыл соксадышкыны

ФИНЛЯДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ. Бүгү-ниитинин ажыл сок-садышкыны Финляндияда ийи неделяга үргүчүлөп турар. Чуртта бүдүрүлгө ажыл-чорудуга херек кырында бүрүн-биле соксаан, үлөтүр бүдүрүлгелери ажылдайын турар, демір орук шимчээш-кени соксаан, далай порттары хагдын-ган, хоорайларда транспорт ажылдайын турар. Автомобиль болгаш автобус хары-лаалы эң эвээш хемчээлге чедир кызы-рылган. Профивилет органы «Палккато-элайнен» солундан амгыда өскө солунар үнмөй турар, почта харылаалы соксаан.

Ажыл соксадышкынын соксадыр дугайында Финляндиянын профивилетле-риниң төп каттыжышкынынын (ФПТК) болгаш бүдүрүлгелер элдериниң Төп Эви-лелинин аразында чорутууну турган чу-гаалажыкчынаар ам хиреде калган-даа түнөөк чок болуп турар. Чыл эгезинде аш-чөмүн чамдык продуктуларын өртөөн улаттырарын, оң-биле амчырап-чурттаарын үнөзин көдүргөн көдээ ажыл-агый элдерин чугаалажыкшынаар-же киириштерин ам үлөтүр бүдүрүл-гелериниң элери орадажып турар. Бо чорук чугаалажыкшынаарын улам на-рымыдап, оларны узамдытырын болур чадаас.

Ажыл соксадып турар хей чүс-чүс муң кижилер боттарынын негелдерлерин аткаарлап, ажыл төлөвирин бидирер дөш чүткүлдү демисалы үргүчүлөп ту-рар. Чамдык бүдүрүлгелер элдериниң ш-рейбихерлерин ажылаар орадажык-шынаары бүстүн дужуп турар. «Палккато-элайнен» солун «Демисалын ийи не-делээн» деп мурунку чүдүлүгө бижип турары болза:

Чурттуң бүгү ужу-кыдыгындан кэч турар меделер ажыл соксадып турар-ларын фронтусу чер бүтүдө ажыл сок-

садышкынын эгезинде турган ыш-кам ол хире чайгызын чок болгаш чаг-чыг энтиг болуп турар дугайын чугаа-лап турар. Ажыл соксадышкынын ти-лелеге чедирер шитипиретинген.

Фин улустун калбак массалары ажыл-чынарын демисалын деткивишаар, олар-га акша болгаш аш-чөм продуктуларын дуулаакчынын көртүпүп турар.

АВСТРАЛИЯ

ПЕКИН. Мельбурн радиоуунун меде-глээн болза, Австралиянын 27 муң хире порт ажыкчынарын ажыл төлөвирин ула-гатыннын негезишаан, 24 шактыг ажыл соксадышкынын чарлаан. Ажыл соксадышкынын түнөөлүнде дыйна-кы 200 болгаш австрали судноларга чүтүр-болгаш дүжүрер ажылаар соксаан.

Порт ажыкчынарын профивилет организациялары оларнын негелелин көөрү-биле арбитражтыг сукаа база кат-тап дилет киирерин, бир эвээ ол дилегин хандырбас болза, бир ай болгаш чаа ажыл соксадышкынын чарлаарын шит-тирлээн.

ФИЛИППИНЕРДЕ

НЬЮ-ЙОРК. Америк парламанын дый-наканы-биле алырга, даштыкы парла-менттинин төлөөкчилери ажыл-чынаар коллективтиг берээлер чарар эр-гени хүдөрүндө өйталап турар чору-дугаларында дуураганынын демээ болдурган ажыл соксадышкынын Мани-лорттун 3 муң ажыкчынары март 1-чарлаан. Ажыл соксадышкынын Ма-нилде океанын азын каш улаут-улаут суднолары, оң иштинде америк судно-ларын келиринге таварыштырып турар. Ажыл соксадышкынын түнөөлүнде портта ажыл соксаан. Пароход турар че-рлерде 22 муң тонна чүктер меңнеген.

(СЭТА).

Америк боо-чөпсөкти Оожум океанга шылгаары япон балыкчыларга айыылдыг болуп турар

ПЕКИН. Токко радиоуунун дыйнадым турары болза, Энивоток — Бикини рай-онунга атомуг чөпсөкти шылгалдаан апрельде кылдыр дөш АКШ-тын бодалын Япониянын жоку парламентын шитип-ли-биле буруу шаап турар.

«Хакоку симпо», «Ивате симпо», «Яма-гата симбу» болгаш Тохокку (Хоккайдо) ору-дуктун сөңгү-барын (кезин) районунда үнүп турар өскө-даа солунар шылгалда-ларын болдурбанын бир эп-сетил-биле не-пег турар. Япон балыкчылар база катан өдүм-чиниге таварыш болур деп «Яма-гата симбу» солун айттышаан, дүжү-зү.

(СЭТА).

Швециянын Даштыкы херектер Министерствозунун дыйнады

СТОКГОЛЬМ. Премьер-министр Эрлан-дориң Совет Эвилелинге ам баар деп ту-рар дугайында Даштыкы Херектер Мини-стерствозунун дыйнады «Морген-ти-динин» солунда парлаан. Ылангыяда ай-тын турары болза, «аян чорутушун бо-за, Даниянын болгаш Норвегиянын пре-мьер-министрлеринин мурунда Совет

Эвилелинге чораны ышкаш ындыг ха-рактерлиг болур» деп бижип турар. Премьер-министр Эрландер Совет Эви-лелинге март 29-та чорутар болгаш ап-рель 10-да Стокгольмга эл келер деп Стокгольм радиоу дамчыткан.

(СЭТА).

Египет-израиль кызыгаарында

ПАРИЖ. Франс Пресс агентствелин египеттен алган медеглэе үндө-лөш дый-наканы-биле алырга, март 12-де израиль солдаттар Газы районунга египет та-нымдарын боолап турганнар. Удур-дедир боолашкын чартык шак хире үргүчү-лөө.

Ол-ла меде-биле алырга, ийи израиль

самолеттар Эль-Ари районун (Синай чартык ортукада египет үлөтүрүнүн тө-вү) кырынга ужуп турган. Самолеттарын египеттин зениттик артиллериязы боолап турган.

(СЭТА).

Редатор Д. О. БЕГЗИ.

ИШТИКИ АН ХЕПТИН АРЫГ-ШЕВЕР ШЫНАРЫНЫН ДУГАЙЫНДА САГЫШ САЛЫНАР

Иштики ан хепти чуур үеде чамдык өг-бүдөлдө саликаттыг хырбаны хер-реген турар. Ону шын кылдыр чамдык бодунмай турар. Ынчангаш ишти-ки ан хепти болгаш бодунун арыг-шевер шынарын чидиптир турар.

Суук шил деп база адал болуп саликаттыг хырба болза, кренинг кислота-нын (натрийин саликаты) шөлчүлүгү дуу дээр химиктиг каттыжышкыны бо-луп турар.

Бир эвээ ону сугга немээр болза, калыг дустарын турнуктурар болгаш ак хеп белен чүгүлүр кылдыр суг ол хире чымчай бээр.

Бир эвээ шын эвээ чуур болза, ол саликат дустар-биле калы эилбес кат-тыжышкыны болбушаан, пөске синип, ону калыг хылдырай кылдыр баксыра-дыттар. Илгит пөс дүргөн элөөчөк болур. Он амгыда пөсте ынкаар синилен чүдүлөр пөстүн бичин шаарам черлерин дугай бээр болгаш ак хептин арыг-шевер база бир эвээ чугула шынары болур он агаар дамчыр чоруту эвээ-жеди бээр. Ынчаар кадык берген ак хептин пөзү килжини келжн өйүл баа бо-лур. Ынчангаш ак хептерин чурунга саликаттыг хырбаны херелдөрдө си-ликаттын баксырап турнуктарында моондатар соданы ажылаары чугула.

Саликаттын хырба-биле хепти шын чурунун арганы мындыг: 50-60 гра-дус чедир иштеткен 1 кочал сугга мүн шөлүлганын 2—3 ишти хеп чуур соданы холуур болгаш 20—30 минута (суг дораан-на чымчай бербес) болганда мүн шөл-үлганын 2-3 ишти саликаттыг хырбаны немээр. Сутун 1 шак дүргүлгө боо-лакта тургускан тургүлүгүшкун кожалдын дүргөти артып калган дөш өскө саваже оожум кудар. Он соонда ак хепти чымыг суг-биле баш бурунгар

Адактын сөөлүнде, ак хепти сугга арыдыр былгаар үезинде (1 кочал сугга шай шөлүлганын ишти) хей эвээ укуску немээр, чүгө дээрге, оортан ак хеп улам агаар болгаш бижыг эдилдиг болур.

Бир эвээ саликаттыг хырбаны өмн эртер хейнү ажылаар болза, сали-каттыг хырба ак хепти үрээр, ынкаан оң хергелдес чоруту хемчээшкенин шы-нын барымдалаар болгаш ак хепти бүдүн чартык шактан ажыр хайндырып болбас.

Тыва областын санитар-чырыдышкын бажыны.